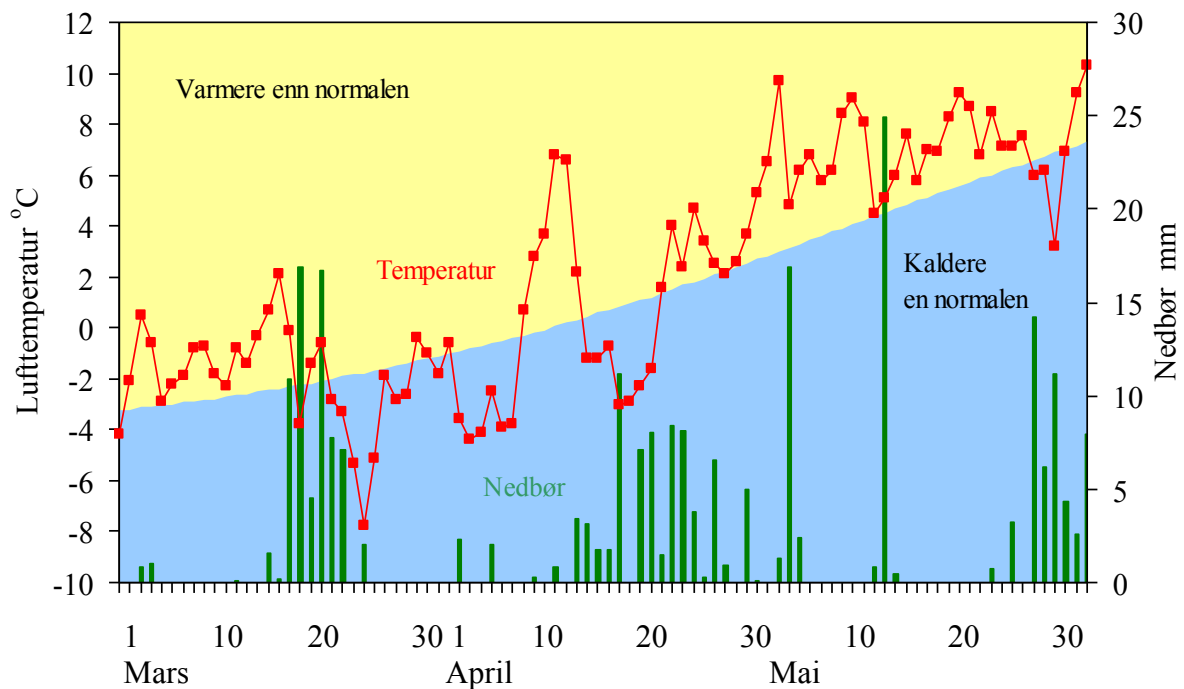

Vårtrekket 2009

*Av Rob Barrett,
Tromsø Museum – Universitetsmuseet,
9037 Tromsø*

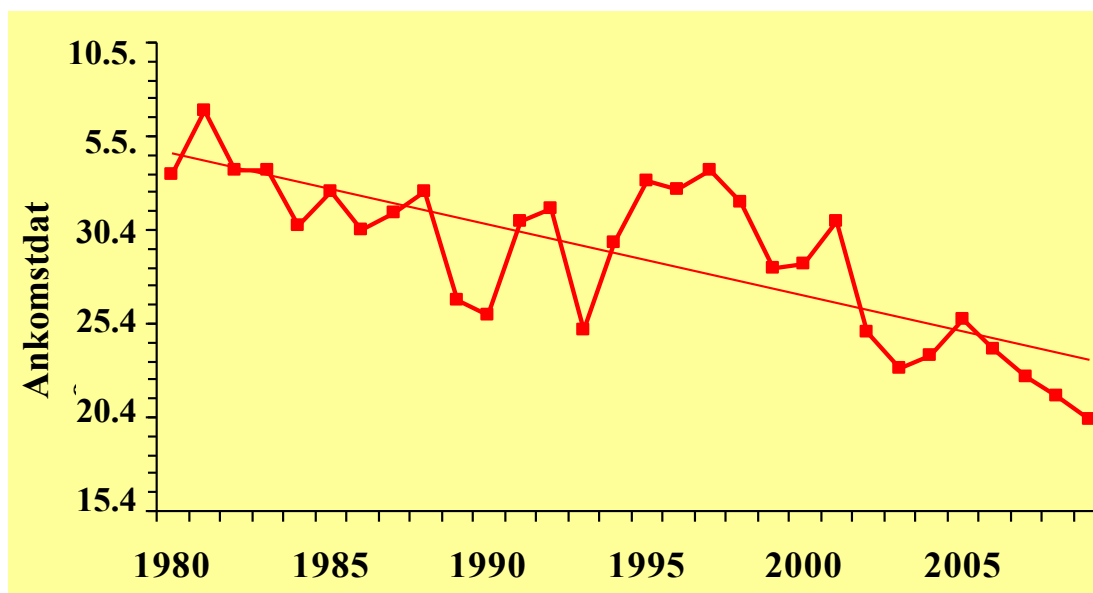
Det jeg husker best fra våren 2009 er de uttallige etterlysningene av snøspurv. Jeg vet ikke hvor mange ganger jeg ble spurt om ”hvor er snøspurven?”. Vanligvis er den overalt i fylket i store og små flokker fra slutten av februar og ut mars, men i 2009 sviktet den oss. Dette gjenspeiler seg i antall observasjoner i databasen. I de tre foregående år mottok jeg mellom 44 og 86 meldinger om snøspurv, i 2009 kun 30. Hvor ble den av? Si det – trolig holdt den seg høyt oppe på fjelltoppene, hvor den kunne finne mat på de mange bare flekkene. I lavlandet var det mye snø i siste halvdel av mars, og snødybden på Vervarslinga i Tromsø var på en meter eller mer fram til 10. april.

Utvikling av døgntemperatur (rød strek) og –nedbør (grønne søyler) i Tromsø, mars-mai 2009. Temperaturene i det gule feltet er varmere enn normalen. Data fra www.met.no.

Ellers var trekkforløpet veldig likt det som er registrert de siste 5-10 årene. Med andre ord var trekket igjen tidlig i forhold til 1980- og 1990-årene, og for 34 arter (der det foreligger data helt tilbake til 1980) har trekket aldri vært så tidlig som i 2009. De aller fleste av disse 34 artene trekker ut av landsdelen om høsten, og kun få individer av de øvrige har vært registrert i fylket enkelte vintre. Det er selvsagt mange feilkilder i disse dataene, og jeg har prøvd å luke ut åpenbare feilobservasjoner og har også tatt høyde for ujevn datatilgang. Likevel er tendensen klar – fuglene ankommer fylket tidligere og tidligere for hvert år.

Ikke nok med det, men arter som før var betraktet som trekkfugl har blitt mer og mer vanlig å se i fylket gjennom hele vinteren. Disse er ikke tatt med blant de førnevnte 34 arter. For eksempel overvintret **smålom**, **horndykker** og **kvinand** i Balsfjord og en **storlom** i Lyngen. En **myrsnipe** ble observert på Tisnes, Tromsø 25. februar, og fem individer på Sørkjosleira, Balsfjord 15. mars. **Rødstruper** og **bokfink** ble også sett flere steder i fylket i januar og februar, og en **polarsnipe** ble sett både 21. februar (Tisnes) og 26. mars (Sørkjosleira). En **ringdue** sett 28. februar (Balsfjord) og 3. mars (Nordreisa), to **bjørkefink** sett på Ibestad 3. februar (det var også en på Andøya 31. januar) og en **brunnakke** sett i Kvæfjord 12. mars var også antakelig overvintrende. Selv **ringtrost** ble observert i løpet av vinteren, bl.a. på Senja, i Tromsø og i Sørreisa. Det kan også stilles spørsmål om den rekordtidlige observasjonen av en **stær** i Tromsø 18. februar, og tre dager senere på Mjelde, Kvaløya (samme fugl?) var en overvintrende fugl. Det var ikke før 10. mars at hovedtrekket begynte. Både **gråtrost** og **rødvingetrost** utsatte trekket ut av fylket så lenge det var rognebær å finne, men etter midten av februar var det kun et fåtall gråtrost å se. Vårtrekket hos begge artene tilbake til fylket var ikke skikkelig i gang før ca. 20. april.

Gjennomsnittsdato for førstegangsobservasjon av 34 arter (merket med * i tabellen) i Troms, 1980-2009

Som vanlig var **snøpurv**, **tjeld** og **stær** de tidligste trekkfuglene, med en rekordtidlig **gravand** i Håkøybotn, Tromsø 11. mars like etter. En **sandlo** på Langnes i Tromsø 28. mars var også tidlig, men 10 dager senere var det fem individer på samme plass og like etter flere på Sommarøy og i Tønsvika. En **enkeltebekkasin** i Brøstadbotn 10. april og åtte **lappspover** på Langnes, Tromsø 12. april var begge rekordtidlige, og "rushet" startet hhv. 10 og 17 dager senere. En **jordugle** ble registrert også rekordtidlig på Tisnes, allerede 18. april. Senere ble to individer sett på samme sted i månedskiftet april/mai, omtrent samtidig som enkelte måltrost og hordene av **gråtrost** og **rødvingetrost** returnerte. Dette var etter en uke med ekte "drittvær" med sørvestlige vinder og regn etterfulgt av en periode med nydelig vær. Mellom 25. april og 10. mai ble det registrert nesten 25 nye arter i fylket, og med alle trostene, **løvsangerne**, **fluesnapperne** og **blåstruper** ble det endelig liv og fuglesang i skogen. En enslig **gjøk** ga lyd fra seg på Svartnes i Balsfjord 9. mai, men var tydeligvis alene en stund før artsfrendene dukket opp mange plasser i fylket 17.-25. mai. **Sivsangerne** høres vanligvis ikke

før i andre halvdel av mai, og 2009 var intet unntak med ett individ i Tønsvika, Tromsø 17. mai. Men så ble det stille fra den fronten, inntil flere registreringer 4.-10. juni. Sist på ankomstlista i 2009 var **buskskvett** – kanskje ikke så godt kjent for alle, og dermed ikke registrert av mange. Den ble sett eller hørt litt senere enn vanlig, 24. mai på Grunnreis i Sørreisa.

De første linerler ble sett 12. april i Målselv, men det var ikke før mot slutten av måneden at hovedtrekket var i gang. Foto: Rob Barrett.

Takk

Mange takk til Bjørnar Berglund, Geir Otto Berglund, Lotta Borg, Fredrik Broms, Solveig og Unni Bjerke Gamst, Nils Grønvik, Kasper Holmen, Per Johnsen, Jan Lanes, Halvar Ludvigsen, Tone Malm, Stein Ø. Nilsen, Edgar Olsen, Hans og Hermien Prestbakkmo, Tone Reiertsen, Ellen Ross, Steinar Sommerbakk, Vidar Tanke, Jentoft Teigland og Sveinulf Aalmen som sendte inn skjemaer og lister for 2009. Observasjoner som ble meldt inn til Tromsø Museum (jfr. <http://ansatte.uit.no/trekkfugl>), kringkastet gjennom FugliNords mailingliste (jfr. <http://groups.yahoo.com/group/fuglinord/>) og NOFs "Artsobservasjoner" funnet på <http://artsobservasjoner.no> ble også notert og brukt. Takk også til Robert Bergersen for språkvask av manuskriptet! De som fortsatt har observasjoner eller skjemaer for 2009 (eller tidligere) liggende, oppfordres igjen til å sende dem til meg slik at jeg kan oppdatere databasen. Og hvis du kjenner andre som kunne tenke seg å delta i 2010, ta kontakt (rob.barrett@uit.no eller tlf. 77645013).

Ankomstdato (første observasjon) i kronologisk rekkefølge for trekkfugler i Troms (og Evenes) i 2009 og gjennomsnittsdato (1980-2009) og tidligste dato før 2009. Artsnavn i fet skrift er arter som trekker ut av fylket hvert år. De i *uthevet kursiv* er arter som svært sjelden overvintrer i fylket, mens de i normal skrift er ganske vanlige om vinteren (dog ofte i lave antall). Datoene i *kursiv* skrift og *fet kursiv* skrift indikerer ankomstdato hhv. minst 10 dager og minst 20 dager før normalt.

	2009		G'snitt 1980-2009	Tidligste obs. 1980-2008
	1. obs.	Kommune		
<i>Snøspurv*</i>	<i>24. feb.</i>	Lyngen	18. mar.	16. feb.
<i>Tjeld*</i>	6. mar.	Evenes	13. mar.	3. mar.
Stær	10. mar.	Tromsø	19. mar.	6. mar.
Gravand	<i>11. mar.</i>	Tromsø	30. mar.	17. mar.
<i>Bjørkefink*</i>	<i>14. mar.</i>	Balsfjord	16. apr.	20. mar.
Hettemåse	<i>15. mar.</i>	Kvænangen	4. apr.	27. feb.
<i>Vipe*</i>	26. mar.	Tromsø	26. mar.	7. mar.
<i>Sandlo*</i>	<i>28. mar.</i>	Tromsø	17. apr.	23. mar.
<i>Bokfink</i>	28. mar.	Skånland	4. apr.	9. mar.
Skjærpiplerke	30. mar.	Tromsø	29. mar.	4. mar.
<i>Grågås*</i>	2. apr.	Kvæfjord	6. apr.	13. mar.
<i>Fjellvåk*</i>	6. apr.	Lavangen	13. apr.	7. mar.
<i>Ringdue*</i>	7. apr.	Sørreisa	13. apr.	24. mar.
<i>Bergirisk*</i>	7. apr.	Lyngen	22. apr.	31. mar.
<i>Rugde</i>	8. apr.	Kvæfjord	20. apr.	6. apr.
Brunakke	<i>9. apr.</i>	Balsfjord	20. apr.	4. apr.
<i>Rødstrupe</i>	<i>10. apr.</i>	Lyngen	20. apr.	2. apr.
Smålom	<i>10. apr.</i>	Tromsø	25. apr.	19. mar.
Krikkand	<i>10. apr.</i>	Dyrøy	20. apr.	19. mar.
<i>Enkeltbekkasin*</i>	<i>10. apr.</i>	Dyrøy	22. apr.	12. apr.
Rødvingetrost	10. apr.	Salangen	22. apr.	3. apr.
Lappspove	<i>12. apr.</i>	Tromsø	1. mai.	14. apr.
Linerle*	12. apr.	Målselv	16. apr.	21. mar.
Svarthalespove	<i>12. apr.</i>	Tromsø	10. mai.	18. apr.
<i>Heipiplerke*</i>	<i>12. apr.</i>	Tromsø	30. apr.	23. mar.
<i>Gransanger*</i>	<i>13. apr.</i>	Salangen	27. apr.	3. apr.
<i>Jernspurv*</i>	16. apr.	Lyngen	25. apr.	5. apr.
<i>Småspove*</i>	16. apr.	Tromsø	17. apr.	30. mar.
<i>Dvergalk*</i>	<i>16. apr.</i>	Tromsø	26. apr.	28. mar.
Rødstilk	17. apr.	Tromsø	23. apr.	23. mar.
<i>Jordugle</i>	<i>18. apr.</i>	Tromsø	7. mai.	22. apr.
Gråtrost	20. apr.	Kvæfjord	25. apr.	5. apr.
<i>Heilo*</i>	23. apr.	Skånland	27. apr.	5. apr.
<i>Måltrost*</i>	23. apr.	Tromsø	1. mai.	10. apr.
Toppand	24. apr.	Evenes	1. mai.	18. apr.
<i>Løvsanger*</i>	<i>25. apr.</i>	Tranøy	9. mai.	20. apr.
Gluttsnipe	<i>25. apr.</i>	Skånland	8. mai.	18. apr.
<i>Sv'thvit f'snapper*</i>	<i>26. apr.</i>	Lyngen	5. mai.	22. apr.

	2009		G'snitt 1980-2009	Tidligste obs. 1980-2008
	1. obs.	Kommune		
Sanglerke*	26. apr.	Balsfjord	26. apr.	28. mar.
Stjertand	29. apr.	Skånland	2. mai.	30. mar.
Låvesvale*	29. apr.	Tromsø	6. mai.	23. apr.
Tårnfalk	29. apr.	Balsfjord	4. mai.	4. apr.
Sivspurv*	30. apr.	Tromsø	4. mai.	17. apr.
Kortnebbgås	1. mai	Tromsø	27. apr.	13. apr.
Steinskvett*	1. mai	Tromsø	11. mai	30. apr.
Grønnstilk	3. mai	Tromsø	12. mai	27. apr.
Trepiplerke*	3. mai	Tromsø	11. mai	25. apr.
Brushane*	3. mai	Tromsø	10. mai	18. apr.
Sandsvale*	4. mai	Tromsø	16. mai	22. apr.
Rødstjert*	7. mai	Balsfjord	12. mai	16. apr.
Skjeand	8. mai	Evenes	12. mai	18. apr.
Blåstrupe*	8. mai	Skånland	15. mai	1. mai
Polarsnipe*	8. mai	Tromsø	9. mai	28. apr.
Strandsnipe*	8. mai	Skånland	13. mai	25. apr.
Storlom	9. mai	Skånland	28. apr.	19. mar.
Tyvjo*	9. mai	Tromsø	8. mai	20. apr.
Gjøk*	9. mai	Balsfjord	19. mai	3. mai
Steinvender	13. mai	Tromsø	10. mai	16. apr.
Taksvale	15. mai	Bardu	16. mai	22. apr.
Temminckssnipe	16. mai	Tromsø	17. mai	20. apr.
Rødnebbterne*	17. mai	Tromsø	15. mai.	11. mai.
Sivsanger*	17. mai	Tromsø	27. mai	30. apr.
Buskskvett	24. mai	Sørreisa	19. mai	4. mai